

ASSOCIACIÓ CULTURAL
ROC CHABÀS LA MARINA
DÉNIA

PREU: Eixemplar gratuït

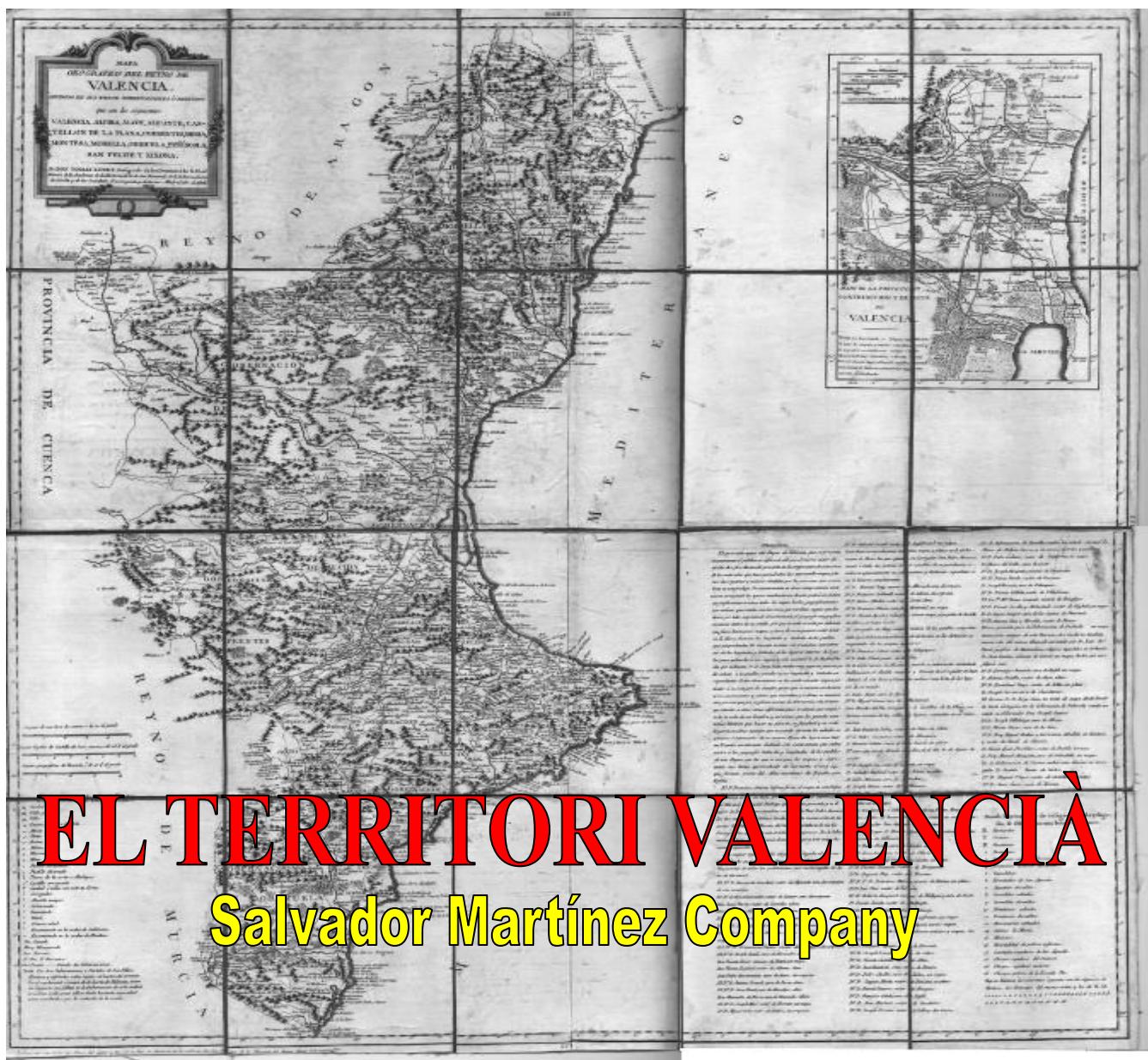
Gmail rocchabas2018@gmail.com

DÉNIA

Twitter @CulturalRoc

Extra de Juliol - 2023

Facebook. @rocchabas

El territori valencià

Salvador Martínez Company

Introducció aclaridora

Vaig iniciar est estudi casi per casualitat. Al poc de començar me doni conte de lo poc que hi havia sobre les qüestions que anem a tractar. Despuix de la publicació de diversos articuls, en prou d'exit, alguns valencianistes m'han facilitat mes informació.

Per tant, este es un treball no definitiu, obert a noves aportacions que, sense dubte, l'han d'enriquir.

El treball s'estructura en tres parts, la primera tractarà sobre l'història de les fronteres del Regne de València, la segona sobre l'organització del territori, i la tercera sobre qüestions relacionades en la topònima.

1. Breu història de les nostres fronteres

Existix l'idea de que el marc territorial que hem ocupat i ocupem els valencians ha segut sempre el mateix, lo qual es totalment incorrecte. Pero hi ha una qüestió que me pareix important destacar, si no som conscients de que varem ser grans, es impossible que tingam consciència de que nos estan arraconant i de que si no reaccionem l'identitat valenciana desapareixerà definitivament.

El doctor en arqueologia Miquel Ramon Martí Matias afirma que el naiximent del Regne de València data de l'època visigoda. Segons ell, quan el rei Leovigilt, fugint del seu fill Ermenegilt, que el volia matar per a coronar-se rei, arribà a l'últim reducte de l'Imperi Bizantí, el declarà Regne. Estem parlant, evidentment de València.

Afirmar categoricament quin era el territori del nou Regne es a totes llums una temeritat, per lo difús que era el concepte *frontera* en aquella època i per lo que variaven els límits territorials.

No obstant, i per tal de poder fer-nos una idea, el territori valencià estaria comprès entre l'Ebre i la serra de Mariola-Bernia (es possible que anara més llunt, tal i com ho demostra el territori del rei Llop).

De tota manera, sí que existix una idea concreta, puix quan Jaume I intenta ocupar lo que ell diu "Regne de València" sí que sap quin territori conquerir i quina zona ocupar.

Evidentment el projecte conjunt quedarà inacabat a la seua mort, degut als multiples conflictes en Castella que li impiden fer la seua ocupació d'una manera ràpida, i hauran de ser els seus fills els qui completen el seu projecte i tanquen el territori per la seua frontera sur.

De fet, Jaume I, quan delimita el territori, ho fa en espera de que els seus fills completen posteriorment la rubrica primera dels Furs en els nous territoris afegits, la qual replica parla “Del terme del Regne e de la ciutat de Valencia”, que començà de la següent manera: “Aquests son los termens del Regne de Valencia: del canyar de Uyldecona, que es riba la mar, axi com va lo riu ensus, e passa per la Cenia, e ix a Benifaça, e roman Benifaça en el terme del Regne de Valencia. E Morella ab sos termens, axi com parteix ab Montroig; e ix al riu de les Truytes, que es prop la Gleziola, e axi com va a Arçedo e Aledo, los quals son dins del dit Regne. E axi com va a la Mosquerola, e de la Mosquerola a Mora...”

El 12 de febrer de 1009 naix el Mamlaka Balansiya, que significa lliteralment Regne de Valencia. Mubarak, davant la guerra civil que se vivia en aquell moment en Al-Andalus, decidix proclamar l'independència. Esta volta si que se sap que el regne abarcava des de Tortosa fins a Requena i Elda, però només 50 anys més tard també inclouria Murcia.

Posteriorment el rei Jaume I va conquerir el Regne arap de Valencia i va incloure el Regne de Denia i el de Murcia, encara que

posteriorment cedi el regne murcià a Castella per la firma del Tractat d'Almizra el 1244. Com que Castella va incomplir el tractat, Jaume II l'any 1300 pren per tercera volta el Regne de Murcia i, com els anteriors, el va incloure en el Regne de Valencia. Finalment el 1304 se firma el Tractat de Torrellas i el 1305 el d'Elig en els que es van acabant de perfilar les fronteres valencianes fins que en 1310 el Regne de Valencia cedix part del seu territori sur. La frontera sur del Regne de Valencia patirà poquets canvis des d'aquell moment (basicament la segregació de Jumella i Capdet)

No obstant, l'influència valenciana va ser tremendament important, i la trobem en el “panicho”, dialecte del castellà que se parla en el territori de l'antic Regne de Murcia (prou més gran que la Regió de Murcia actual) i que es una mescla de valencià i castellà. Com a exemple posare un chicotet llistat de paraules que s'utilisen allí normalment: abocar, amerarse, ansa, arrapar, baladre, bambolla, bolchaca, cagarnera, calfarse, camal, capolar, charrar, chulla, corcar, correntia, cuco (cuc), destrio, embafar, embolicar, esclafar, forado, forca, fuchina, grandaria, guipar, magraneta, mamprendre, mocar, paraula, pigota, porchada, punchà, quijal (quixal), rebuche, remor, rogle, rosejar, rujiar (arruixar), rustir, surero, taca, terretremo, tongada, trespol, veta....

Tambe en la topònima podrem trobar noms com: Isla Grosa, Corvera, La Ñora, El Palmar, Sangonera, Isla Plana, Calnegre, Calarreona, etc. Pero a on més similituds es troben es en els llinatges, aixina son multitud els Arnau, Barberán, Capel, Cerdán, Durante, Palao, Puche, Pujalte, Reverte, Riquelme, Miralles, Amorós, Ballester, Carbonell, Nogués, Soler, Virgili...

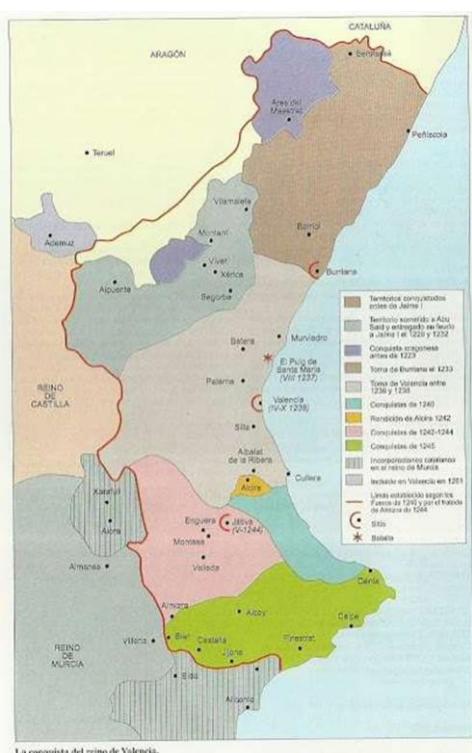

conflicte que hi hague entre el Regne de Valencia, el Regne de Arago i Catalunya per a establir les seues fronteres.

En molts mapes podrem vore com entre el Regne de Valencia i el d'Aragó hi ha una zona “no adscrita” per denominar-la d'alguna manera. Aço se deu a que els Furs de Valencia establien els límits a partir del riu Alventosa que uniria aproximadament Olocau del Rey en Ademus, mentres que el terme de Terol tenia assignat terreny fins a unes autres fites. Independentment d'aixo, fins a la provincialisacio de 1833 el terme d'Ademus estava connectat al del restant del Regne i no era un “raco”.

No cal recordar tambe que la casa tipica de Murcia es la barraca, el trage tipic du “zaragüelles” o que tenen el seu “Tribunal de les Aigües”, el *Tribunal de los hombres Buenos*.

Pero tambe hi ha alguna cosa totalment desconeguda per a la major part de la gent, i ya no dic dels valencians en general. El

Cas a banda es Requena, que ha format part del Regne de Valencia i del de Castella intermitentment, lo qual els ha donat una personalitat propia tan particular. Requena passà a ser castellana en 1257, tornà a ser valenciana en 1369, castellana en 1372, valenciana una atra volta en 1467, castellana en 1833 i, finalment, valenciana en 1851. Es necessari recordar que la sort de Requena ha segut la de tota la comarca, ya que durant segles els actuals municipis d'Utiel, Caudete de las Fuentes, Venta del Moro, Fuenterrobes, Camporrobles, Villargordo del Cabriel i Mira (Conca) eren part del terme municipal de Requena. Es dir, tots els pobles de la comarca de L'Altiplà, a excepcio de Sinarcas y Chera, que sempre han segut valencians.

No se pot afirmar que un municipi es valencià per haver format part del Regne de Valencia en el segle XIII, pero això no significa que no hi haja municipis molt vinculats a Valencia dels quals hi hauria que reivindicar la seu valenciania.

Estariem parlant basicament de El Castell (pedania del municipi català d'Ullddecona), Arcos de las Salinas (Terol), Abejuela (Terol), Santa Cruz de Moya (Conca), Mira (Conca), Capdet (Albacete) i les pedanies de l'area murciana de parla valenciana d'El Carche que son: en Yecla, El Rapay; en Jumella, l'Alberquilla, la Canyada del Trigo, la Raja, la Sarsa, la Torre del Rico; i en Favanella, La Canyada d'Alenya, el Collado dels Gabriels i l'Ombria de la Sarsa. En qualsevol cas s'hauria de deixar la porta oberta a que aquells municipis que han format part del Regne de Valencia en algun moment de la seu historia, puguen tornar a Valencia. I fer açò illegalment i en naturalitat.

2. L'organisacio del territori valencià

L'organisacio politica i administrativa del territori valencià ha segut durant segles motiu de discussio. En l'actualitat se dona per sentat que sempre va ser com es l'oblit de la nostra historia, auspiciat per obscuris interessos en un minim de territori, necessita una organisacio, i en el manifest la necessitat de reobrir el debat per part dels valencians.

2.1 L'oblidada problematica dels termens municipals

Es molt important fer una revisió sobre els termens municipals. En alguns casos trobem que els termens d'alguns pobles son producte d'un repartiment migeval que encara no ha variat, inclus es donen situacions en les que hi ha pedanies que son mes grans que el mateix poble al qual pertanyen.

Podem trobar fins a vintisset municipis que tenen el seu terme partit geograficament en distin tes parceles separades entre si (Xativa arriba a tindre'n vintissis), com a

conseqüència de lo comentat anteriorment, resulta del tot il·logic que un poble tinga casi tot el terme en una comarca, rodejat d'uns pobles, i un tros de terme en una altra comarca, rodejat d'uns altres pobles.

En unes altres ocasions els termens no s'ajusten a la realitat vixuda per la gent, com per exemple passa en Mislata i en Chirivella, a on el nou traçat del Turia ha partit en dos els termens municipals d'estes localitats de tal manera que hi ha un barri de Chirivella al costat de Mislata i al revés, sent barris practicament abandonats pels respectius ajuntaments; o com ocorre en Alaquas i Aldaya a on hi ha finques que estan construïdes just en la línia termenal, quedant a cavall entre els dos, en la problemàtica que això supon per als seus habitants en quant a adscripció, serveis, pagament de tributs, etc.

Per una altra banda es poden trobar casos com el de la Vall de Gallinera, format per Benirrama, Beniali, Benisiva, Benitaya, La Carroja, Alpatro, Llombay i Benisili, en la que Beniali es la capital i a on cap nucleu de població té el nom del municipi. Casos com el de Requena, que té 814,2 km² de terme i vint-i-nou pedanies. També casos com Barbarroja, una pedania del municipi d'Oriola en la qual encara se parla valencià, situada a més de quaranta quilòmetres de dita ciutat, en un troç de territori oriolà separat geogràficament del restant del terme, entre la serra de Crevillent i la d'Algayat.

Mencio a part mereix el cas de municipis com Loriguilla, Domeño i Tous, a on degut a la construcció d'infraestructures hidràuliques se traslladà el nucli de població a molts quilòmetres de distància dels seus termes originals, deixant grans parceles practicament sense administració local.

La lògica d'un poble, una parcel·la -terme-, un municipi, un ajuntament no se complix tan a sovint com pareix. En una parcel·la diferent de la principal els serveis bàsics són cars per als ajuntaments i deficientes per als usuaris. Diverses han seguit les autonomies que han fet plans autonòmics de fites per tal de solucionar el problema, i en València també s'hauria de fer.

2.2 Antecedents històrics de la provincialisació

Des de la seua creació en 1822 i la seua reafirmació en 1833 les províncies han seguit un element distorsionador de la societat del Regne de València. La missió de les províncies era aplicar l'experiència francesa de valdre's de la divisió provincial per tal de dissoldre el “*esperit de província anterior*”. Javier de Burgos, un dels pares del pla de provincialisació, afirmà que este era “*una de les coses més importants a l'objectiu de suprimir els noms d'Aragó, Catalunya, Navarra, (...) i totes les demes que duguen en si perill de rivalitat o de preferir l'amor del districte en que naix al de la verdadera patria de la qual calitat no te ni pot tindre una província, siguén solament un membre del cos de l'Espanya mare*”. Alguns historiadors la varen definir com “*una operació centralista que pretenia trencar els teixits humans tradicionals i potenciar el paper absorbent de les capitals polítiques*”.

La divisió provincial ha seguit una ferramenta que, indissimuladament, ha intentat acabar en la personalitat valenciana, dividint al poble valencià en *castellonenses*, *valencianos* i *alicantinos*.

Donat que els Furs, que prohibien la divisió del Regne, havien seguit derogats en 1707, i en base a la nova realitat, se crearen les diputacions, que han fet un gran treball per tal de trencar l'unitat de la Patria Valenciana. El trencament de la nació en tres parts ha supost que en Alacant i en Castelló afirmen que ells no són valencians, ells són *alicantinos* o *castellonenses*, respectivament, ja que *valencianos son los de la província de València, nosotros somos de la comunidad* (no se sap quina) o encara pujor, com quan parlen del Regne com a *ámbito provincial*.

I és que lo primer que s'ha conseguit es donar l'imatge de que els únics valencians són els del Cap i Casal, els del restant de la província, ho són un poc menys, i els de la *Comunidad* ho són com a premi de consolació.

Literalment, ells no haurien de ser valencians sino *comunidad valencianenses*.

2.3 Les comarques valencianes

Els valencianistes sempre hem defes la necessitat de resucitar la divisió natural del Regne, les comarques. Encara que mai han tengut un reconeiximent oficial, sempre han existit d'una manera oficiosa. Comarca es relaciona directament en el verp comarcar, es dir confinar, i per tant fa alusió a frontera, proximitat, immediatea, llimít entre pobles. Una comarca no es ni mes ni manco que una area d'influencia, un conjunt de pobles que, per qüestions de proximitat, de similitud cultural o senzillament perque necessiten els servis que tenia una ciutat, han tingut una relació mes estreta que en els atres pobles de la nacio.

En moltes ocasions una comarca es una unitat de caracter geografic (una vall, una foya, una plana...), i tambe es freqüent l'identificacio en un territori historic (un marquesat, un comtat, una tinença...). Es en definitiva una extensio de territori en una unitat de vida colectiva, de forma que la comarca es una unitat organica i funcional.

Mentre estes pressions foranees intenten canviar la nostra historia i nos introduixen la seu llengua, la majoria dels politcs valencians, sense apreciar l'importancia d'estes qüestions i per culpa de la mentalitat centralista que no han abandonat mai, tan distant dels interessos valencians, han donat a les nostres institucions el mateix sistema d'actuacio equivocada que des de Madrid sempre nos han donat a nosaltres, es dir, centralisme. Es normal que les comunitats castellanes ho facen, ya que alli es una qüestio cultural, i que en unes atres, com per eixemple Arago, a on mes de la mitat de la poblacio viu en la capital tambe ho facen. Pero Valencia ciutat i la seu area metropolitana nomes tenen un vint per cent de la poblacio total del Regne i esta situacio es, per tant, inassumible, per lo que la comarcalisaçio supon una millor distribucio dels servis publics.

2.3.1 L'importancia de la comarcalisaçio

Si la provincialisaçio ha supost la divisió del Regne en tres parts, la comarcalisaçio es el mig mes adequat del que disponem els valencians per tal d'acabar en ella, ademes que enfortix l'estructura front a especulacions exteriors. Les ciutats de Castello de la Plana i Alacant, pel fet de ser capitals de *provincias españolas*, han acaparat totes les inversions i l'interes de les administracions, lo que ha potenciat moltissim el seu natural desenrollament. Per tant, s'ha deixat de banda unes atres ciutats historiques i importants de la nostra nacio, com Alcoy, Elig, Morvedre, Sogorb o Gandia. La creacio de les comarques no es, ni mes ni manco, que el buidat de continguts de les competencies administratives, sanitaries i educatives que ara se fan des de les capitals provincials (diputacions i delegacions de govern, principalment). En els anys xixanta del passat segle les capitals provincials eren practicament les uniques ciutats que contaven en hospitals, instituts i uns atres servis que, a poc a poc, han anat ampliant-se a uns atres llocs.

Aço supon reequilibrar les estructures i fomentar l'igualtat d'oportunitats entre tots els ciutadans de la Patria Valenciana.

Actualment la Generalitat dispon d'edificis grandiloquents en el Cap i Casal i en les seues delegacions de Castello i Alacant, a on els ciutadans s'han d'arrimar per a fer qualsevol tramit administratiu.

La comarcalisió, en la pràctica, supondria que en totes les comarques hi haguera un jutjat, un centre de salut, una comissaria, etc.

Mentre, en la capital estarien les centrals de les conselleries en seus mes chicotetes i dinàmiques.

La comarcalisió no es una descentralisió cap als ajuntaments, sino una divisió purament administrativa que arribaria el govern dels valencians a tots els valencians, i la millor forma d'unir i cohesionar als valencians es que totes les comarques tinguen la mateixa importància. I tots els valencians siguin i estiguin al mateix nivell a tots els efectes. Tots som valencians de primera.

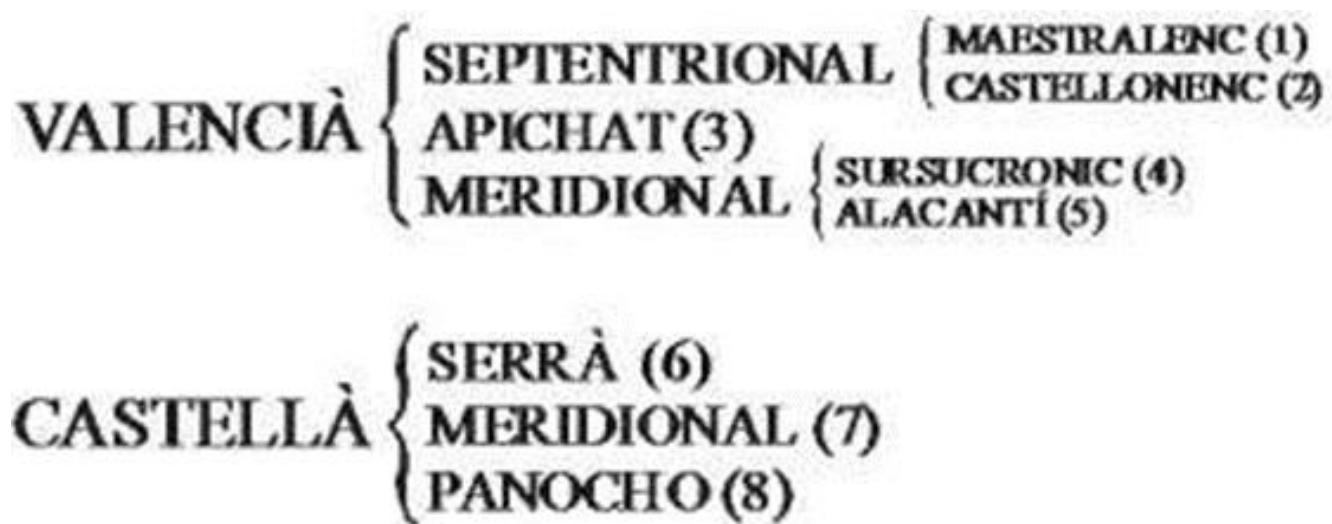
2.3.2 Propostes de comarcalisió

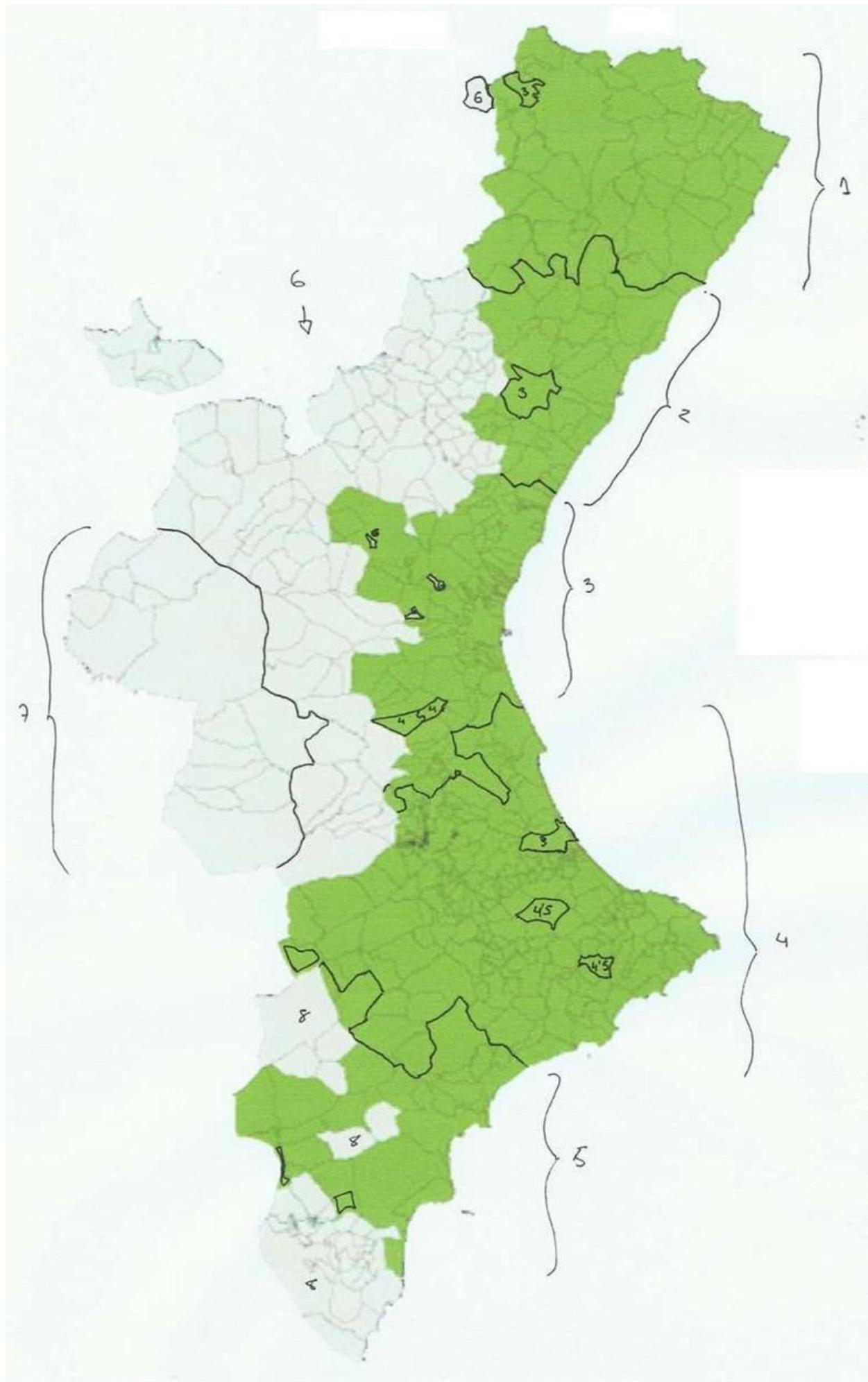
Com que no han segut reconegudes mai de manera oficial, no hi ha un “mapa comarcal històric” que reivindicar, encara que si han segut veus molt importants les que han proposat, en més o menys exit, diferents estructures i propostes comarcals.

Pensant que la comarca no es una altra cosa que una sèrie de pobles entre els quals hi ha una estreta relació, hem de tindre en compte que és convenient que siguin lo suficientment homogenees (per qüestions llingüístiques, també d'accessibilitat, etc...) i chicotetes per tal de que siguin efectives. Comarques excessivament grans supondria noves identitats (de l'unió de les dues riberes, riberencs; de l'unió de les comarques del Maestrat, maestralencs...), i comarques en les que conviurien varietats llengües supondria, de fet, la divisió en dos subcomarques.

Per tant, són opcions a descartar. El principi, per tant, es tindre un mapa de “àrees llingüístiques” per tal de començar a fer les comarques, ja que són el millor exemple d'influència, contacte i vinculació a nivell històric.

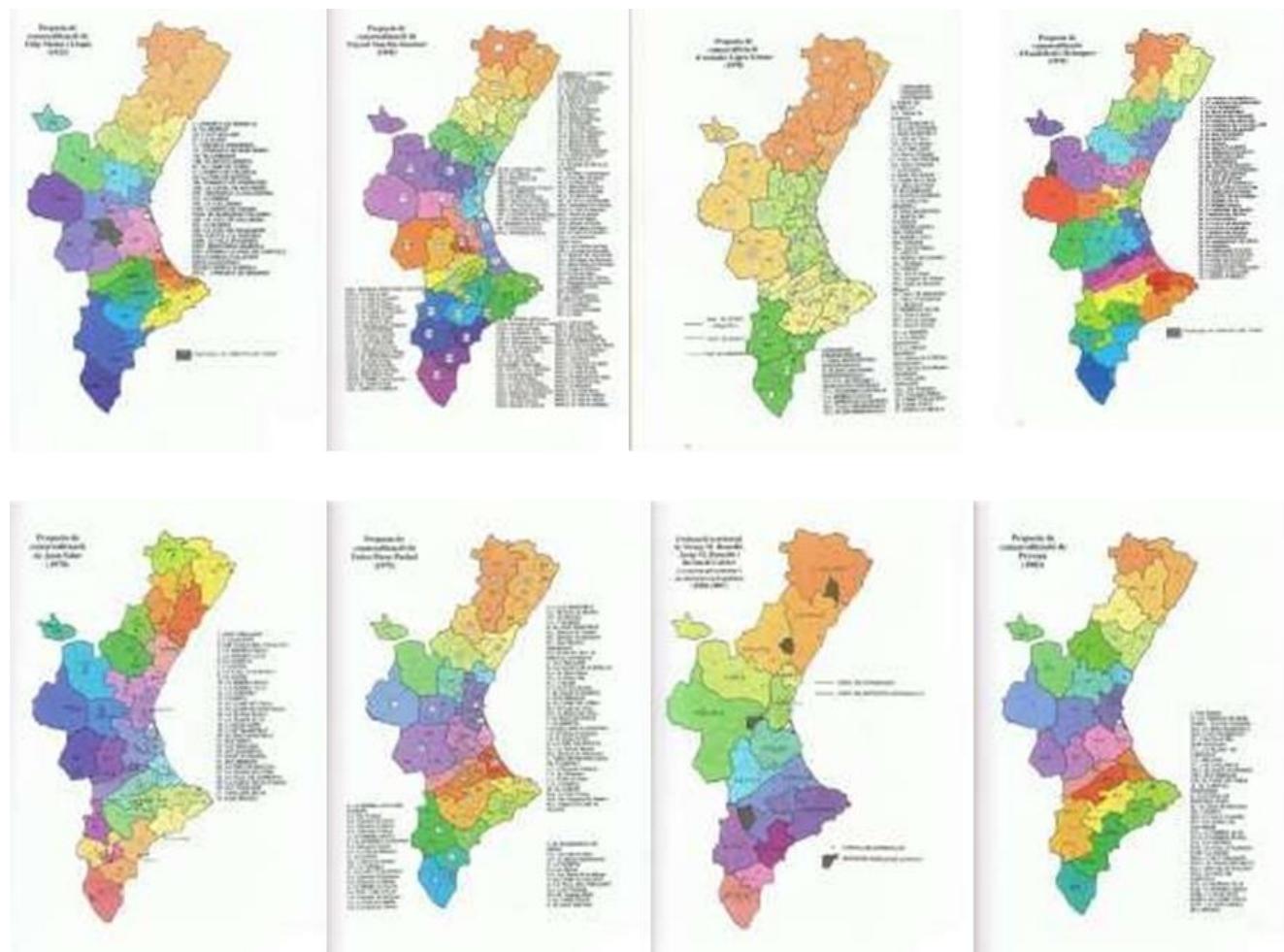
En el Regne de València conviuen dues llengües, que es dividixen en huit varietats dialectals diferents, sobre les quals es presenta el següent mapa.

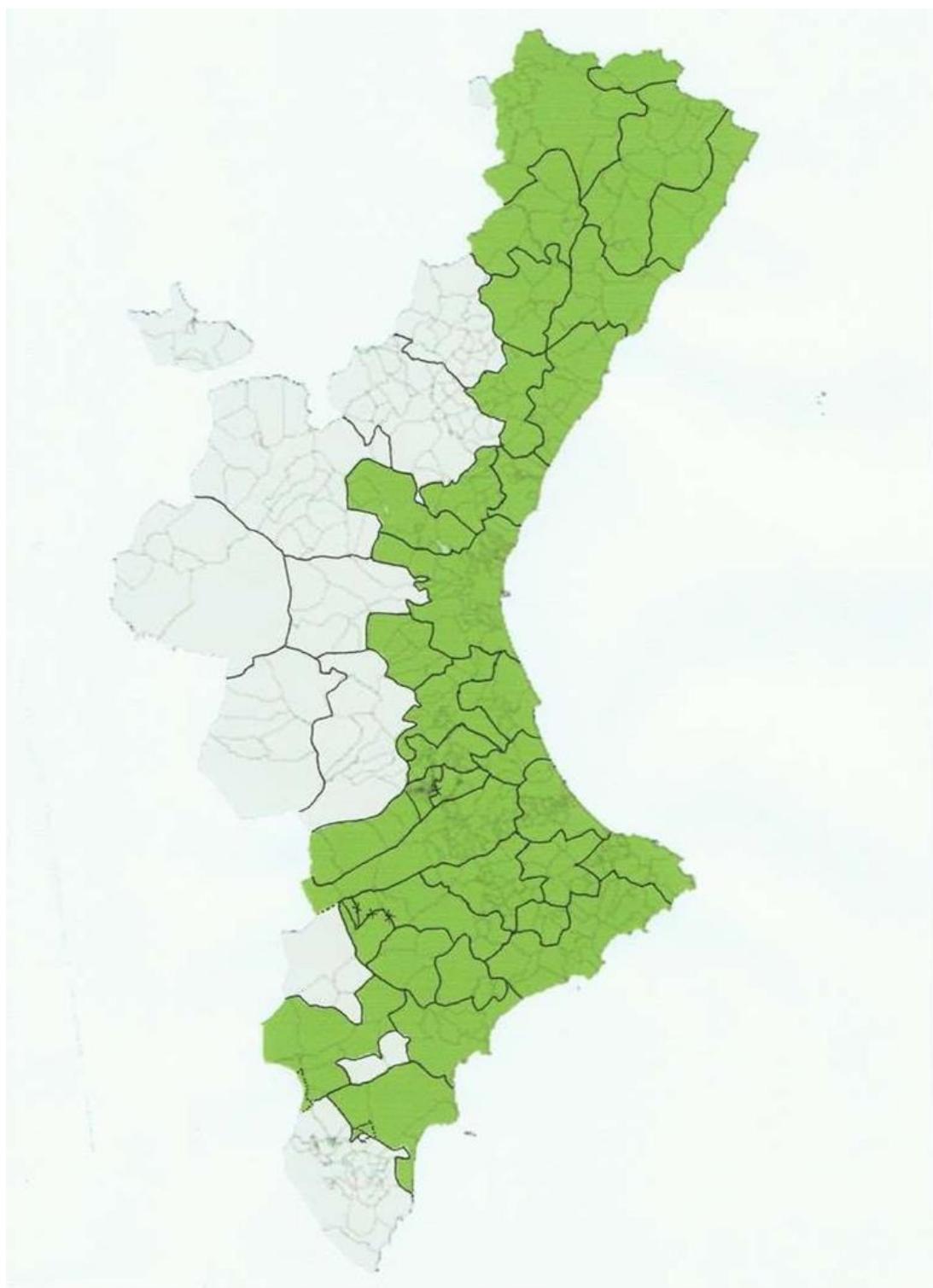
El mapa comarcal que millor plasma la realitat i que mes s'ajusta als criteris que hem exposat es, sense dubte, el d'Emili Beüt i Belenguer (el qual hauriem de modificar en alguns casos concrets). Hi ha una gran cantitat de propostes: Felip Mateu Llopis (1933), Emili Beüt Belenguer (1934), Lluís Querol Rosso (1946), Vicent M. Rosselló (1964), Manuel Sanchis Guarner (1966), Antonio López Gómez (1970), Joan Soler Riber (1970) –resulta quant menys curiosa esta proposta, puix a pesar de que el seu autor no tenia cap estudi comarcal valencià fet, se li propongue que fera la comarcalització del territori valencià simplement perque era membre de l'Institut d'Estudis Catalans; la falta de criteri de la seuva divisio queda patent quan en el simposium fet de cara a fer una comarcalitzacio administrativa tots el criticaren per l'irrealitat de la seuva proposta–, Pere Pérez Puchal (1979), Mª José Ribera Ortún i Bernardí Cabrer Borrás (1979), PREVASA (1981) i José Honrubia (1982). La major part d'elles proponen comarques tan grans i tan antihistoriques com les mateixes provincies, i son per tant rebujables. Hi ha intents lloables com el de Previsa (*Promociones Economicas Valencianas SA*, format basicament per economistes) que intentà una conjugació de totes les variants possibles, tant econòmiques com fisiques i historiques, tal i com demostra el grossissim dossier i els estudis previs publicats previament a la seuva proposta.

Tambe s'ha de dir que, posades en comu totes les propostes, hi ha moltes coincidencies en quant a extensio i territori de prou comarques, com son les mes externes i les historiques (Vall d'Ayora, Altipla, Els Serrans, Safor...)

A pesar de que les comarques d'Emili Beüt pareix que son les mes ajustades, també tenen errors, que es important senyalar i rectificar, ja que en algunes ocasions posa a municipis en comarques a on se parla un altre idioma o dialecte. Molt provablement, ho fa perque alguns municipis son d'una complicada adscripcio, o perque encara no se tenien suficientment estudiades les llinees isoglosses, i per tant, les delimitacions de les diferents varietats dialectals. Seria interessant tambe que algunes "supercomarques" que Emili Beüt proposaren foren dividides, per raons que s'han explicat anteriorment.

S'aporta aci el mapa de les comarques que es proponen, realisat en base a les "comarques tradicionals d'Emili Beüt", pero atenent als criteris senyalats, per lo que aquelles quedarien emmarcades en areas superiors l'identificador de les quals seria el llingüistic, i que nomenem: Maestralenc, Castellonenc, Apichat, Sursucronic, Alacanti, Serrà, Meridional i Panocho.

Maestralenc

La Tinença de Benifassa

La Pobla de Benifassa, Castell de Cabres, incloent Bel, actualment pedania del municipi de Rosell.

Els Ports

Morella, Forcall, Cinctorres, Portell, Castellfort, La Mata, La Todolella, Sorita, Olocau del Rey, Vallibona, Herbers, Villores, Palanques, Catí, Villafranca.

Els Plans del Maestrat

Vinaros, Benicarlo, Alcalà de Chivert, Peniscola, Santa Magdalena de Polpis.

Alt Maestrat

Benassal, Culla, Ares del Maestrat, La Torre d'En Besora, Vilar de Canes, Vistabella, Benafigós, Chodos.

Baix Maestrat

Calig, Sant Mateu, Traiguera, Rosell, Sant Jordi, Chert, Canet Lo Roig, Salzedella, La Jana, Cervera, Sant Rafel del Riu, Albocasser, Tirig, Les Covetes de Vinromà, Vilanova d'Alcolea, La Torre d'En Domenech, Serratella, excloent "Bel", actual pedania de Rosell.

Castellonenc

L'Alcalaten

L'Alcora, Llucena, Atzeneta del Maestrat, Les Useres, Figueroles, Costur.

Mirabet

Oropesa, Torreblanca, Cabanes, La Vall d'Alba, Sant Joan de Moró, Vilafames, Bell Loch, Serra d'En Garceran, Pobla Tornesa.

Espadà

Ribesalbes, Onda, Tales, Suera, L'Alcudia de Veo, Aïn, Artana, Eslida, Alfondeguella, La Valld'Uxo.

La Plana

Castello de la Plana, Almassora, Benicassim, Borriol, Vilarreal, Burriana (o Borriana), Bechi, Les Alqueries, Nules, Moncofa, La Vilavella, Chilches.

Apichat

Les Valls de Morvedre

Almenara, La Llosa, Quart de les Valls, Quartell, Benavites, Faura, Benifaió de les Valls, Canet d'En Berenguer, Sagunt.

La Calderona

Gilet, Estivella, Albalat de Tarongers, Algimia d'Alfara, Petrés, Algar, Torres Torres, Alfara de la Baronia, Segart, Olocau, Naquera, Serra.

El Camp de Turia

Casinos, Benissano, Lliria, La Pobla de Vallbona, Benaguasil, Betera, L'Eliana, San Antonio de Benagéber, Domeño.

L'Horta

Valencia, Ribarroja, Vilamarchant, Burjassot, Alboraia, Moncada, Puçol, Massamagrell, Godella, Meliana, Tavernes Blanques, El Puig, Rafelbunyol, Almassera, La Pobla de Farnals, Foyos, Rocafort, Museros, Albalat dels Sorells, Albuixech, Bonrepos i Mirambell, Alfara del Patriarca, Vinalesa, Massalfassar, Venta d'Emperador, Torrent, Paterna, Mislata, Chirivella, Alaquet, Manises, Aldaya, Quart de Poblet, Picanya, Catarroja, Paixà, Alfafar, Picassent, Silla, Albal, Benetússer, Sedavi, Alcàsser, Massanassa, Beniparrell, Lloc Nou de la Corona, incloent El Perello, actualment pedania de Sueca.

La Vall dels Alcalans i el Marquesat

Montserrat, Catadau, Llombai, Montroy, Real, Torís, Alfarp.

La Ribera Mija

Alzira, Carlet, Alginet, Benifayo, L'Alcudia, Alberich, Guadassuar, Benimodo, Massalaves, Sumacárcer, Benimuslem, Almussafes, Sollana.

Sursucronic

La Ribera Alta

Benicàssim, Carcaixent, Vilanova de Castelló, La Pobla Llarga, Manuel, Rafelguaraf, Carcer, Antella, Alcantera, Gavarda, Senyera, Enova, Beneixida, Sellent, Sant Joan d'Enova, Cotes.

La Ribera Baixa

Algemesí, Sueca, Cullera, Polinyà, Albalat de la Ribera, Riola, Fortaleny, Corbera, Llaurí, Favara, excloent El Perello, actualment pedanía de Sueca.

La Valldigna

Simat, Benifairó de la Valldigna, Tavernes de la Valldigna, Barig.

La Safor

Gandia, Oliva, Xeresa, Bellreguard, Vilallonga, La Font d'En Carros, Daimús, Piles, Almoina, Miramar, Xeresa, Real de Gandia, Palma, Beniarjo, Benirredra, Rafelcofer, L'Alqueria de la Comtesa, Ador, Rotova, Potries, Palmera, Lloc Nou de Sant Jeroni, Alfaújar, Beniflá, Alquerietade Guardamar, Almisera, Castellonet.

La Vall de Montesa

Moixent, Vallada, La Font de la Figuera, Montesa.

La Costera

Canals, L'Alcudia de Crespins, La Llosa de Ranes, Roglà i Corberà, Llanera, Novele, Cerdà, La Granja de La Costera, Torrella, Estubeny, Valles, Genoves, Xativa, Barcheta, Lloc Nou d'En Fenollet.

La Vall d'Albaida

Albaida, Ontinyent, Agullent, Ayelo de Malferit, Belgida, Beniganim, Lluchent, L'Olleria, Castello de Rugat (del Duc o de les Gerres), Quatretonda, Ayelo de Rugat, Alfarrasi, Atzeneta d'Albaida, Bellus, Beniajar, Benicolet, Benissuera, Benissoda, Bufali, Carricola, La Pobla del Duc (o de Rugat), Fontanars, Guadassequies, Montaverner, Montichelvo, Otos, Palomar, Pinet, Rafol de Salem, Rugat, Salem, Sant Pere, Terrateig, incloent La Safra, actualment pedania de Villena.

L'Alcoya

Beneixama, El Campet de Mirra, La Torre de les Maçanes, Alcoy, Penaguila, Benifallim, Banyeres, Bocairent, Biar, La Canyada de Biar.

La Foya de Castalla Ibi,

Castalla, Onil, Tibi. **El**

Comtat

Cocentaina, Muro, Beniarres, Benilloba, Planes, L'Orcha, Agres, L'Alqueria d'Asnar, Benimarfull, Alfafara, Gayanes, Gorga, Alcoleja, Alcosser, Benasau, Villeneta, Balones, Quatretondeta, Benimassot, Almudaina, Fageca, Benillup, Tollos, Famorca.

Pego i les Valls

Pego, Parcent, La Vall d'Alauar, La Vall de Gallinera, L'Atzuvia, Benigembla, Castell de Castells, La Vall d'Ebo, Vall d'Alcala, Murla.

El Marquesat

Denia, Xabia, Pedreguer, Ondara, Gata, El Poble Nou de Benitatxell, Verger, Els Poblets, Beniarbeig, Benidoleig, Sanet i Negreals, Rafol d'Almunia, Sagra, Benimeli, Tormos, Orba.

La Marina

Benidorm, La Vila, Altea, L'Alfas, La Nucia, Callosa d'En Sarria, Finestrat, Polop, Relleu, Orcheta, Tarbena, Sella, Bolulla, Alcanali, Xalo, Lliber, Calp, Benissa, Senija, Teulada.

La Vall de Guadalest

Confrides, Beniarda, Guadalest, Benifato, Benimantell.

Alacanti

La Foya de Xixona Busot,

Aigües, Xixona. L'Alacanti

Alacant, Sant Vicent del Raspeig, El Campello, Sant Joan d'Alacant, Muchamel, Agost.

Les Valls del Vinalopo

Petrer, Novelda, Monover, El Pinos, Fondo de les Neus, La Romana de Tarafa, L'Alguenya, Fondo dels Frares, incloent Barbarroja actualment pedania d'Oriola.

Baix Vinalopo

Elig, Crevillent, Santa Pola, Guardamar, excloent San Felipe de Neri i El Realengo, actualment pedanies de Crevillent.

Serrà

Cuenca del Mijares

Arañuel, Argelita, Ayódar, Castillo de Villamalefa, Cirat, Cortes de Arenoso, Espadilla, Fanzara, Fuente la Reina, Fuentes de Ayódar, Ludiente, Montanejos, Montán, Puebla de Arenoso, Toga, Torralba del Pinar, Torrechiva, Vallat, Villahermosa, Villamalur, Villanueva de Viver, Zucaina, Cortes de Arenoso.

El Rio Palancia

Segorbe, Altura, Viver, Jérica, Soneja, Castellnovo, Navajas, Caudiel, Geldo, Sot de Ferrer, Bejís, Chóvar, Azuébar, Algimia de Almonacid, El Toro, Teresa, Vall de Almonacid, Almedíjar, Torás, Gaibiel, Benafer, Barracas, Pina de Montalgrao, Matet, Sacañet, Pavías, Higueras, Marines, Gátova.

Los Serranos

Alcublas, Alpuente, Andilla, Aras de los Olmos, Benagéber, Bugarra, Calles, Chelva, Chulilla, Gestalgar, Higueruelas, La Yesa, Losa del Obispo, Pedralba, Sot de Chera, Titaguas, Tuéjar, Villar del Arzobispo, Chera, Sinarcas.

Rincón de Ademuz

Ademuz, Torrebaja, Casas Bajas, Castielfabib, Casas Altas, Vallanca, Puebla de San Miguel.

Hoya de Buñol

Chiva, Buñol, Cheste, Godelleta, Yátova, Siete Aguas, Macastre, Alborache, Dos Aguas, Loriguilla.

Canal de Navarres

Enguera, Navarrés, Chella, Anna, Bolbaite, Quesa, Bicorp, Millares, Tous.

Meridional

El Altiplano

Requena, Utiel, Venta del Moro, Camporrobles, Caudete de las Fuentes, Fuenterrobles, Villargordo del Cabriel.

Valle de Cofrentes

Ayora, Jalance, Cofrentes, Cortes de Pallás, Jarafuel, Teresa de Cofrentes, Zarra.

Panocho

Alto Vinalopo

Villena, Sax, Salinas, Elda, excloent La Safra, actualment pedania de Villena.

Medio Vinalopo

Aspe, Monforte.

La Vega Baja

Torrevieja, Orihuela, Pilar de la Horadada, Rojales, Almoradí, Callosa de Segura, Albatera, San Fulgencio, Catral, San Miguel de Salinas, Redován, Dolores, Bigastro, Cox, Benejúzar, Los Montesinos, Rafal, Benijófar, Algorfa, Formentera, Granja de Rocamora, Jacarilla, Daya Nueva, Benferri, San Isidro, Daya Vieja, excloent Barbarroja, actualment pedania d'Oriola i incloent San Felipe de Neri i El Realengo, actualment pedanies de Crevillent.

A pesar de que les comarques que dissenyà el membre de l'Institut d'Estudis Catalans Joan Soler son les mes esteses i les oficialisades per la Generalitat Valenciana, per tal de que un autentic mapa comarcal valencià tinguera exit seria interessant que se recolzara en aquelles comarques naturals que, no sent oficials, son sentides pel poble com a tals, com per eixemple la Vall dels Alcalans, la Valldigna o la Vall de Guadalest, per citarne algunes.

Valencia ciutat, al ser una gran urbs des de fa sigles, ha tengut sempre una important area d'influencia. Aço tambe ha contribuit a que se desenrollaren importants poblacions al seu entorn.

Pero nos trobem en el fet de que esta comarca natural, com es l'Horta de Valencia, hajam de subdividir-la, ya que te mes d'un millo d'habitants. Per tant la dividirem en nort, oest, sur i ciutat, encara que seria desitable fer un atra divisio administrativa, que constituiria la franja que conformen els nucleus de poblacio que hi ha entre l'Albufera i la mar; actualment tots estos nucleus son pedanies de Valencia ciutat o de Sueca.

3. Qüestions sobre toponimia

El pancatalanisme, sabedor de la complicada situacio territorial valenciana, te l'intencio de que en l'hipotetic cas de conseguir que la nostra patria se diguera *Païs Valencià*, per tal de separar els del Cap i Casal dels del restant del regne, els de la capital seran valencians i els demes *paisvalencs*.

Seria interessant, tal i com feren els valencianistes de principis de segle, que per a diferenciar els valencians del Cap i Casal, el seu gentilici fora el de "valentins", per l'antic nom de la ciutat (Valentia), i el gentilici de tots fora el de "valencians", ya que des de la seua existencia com a entitat des de l'etapa visigoda hem sigut valencians.

En l'actualitat un ciutada de Monover es monoveri, alacanti i valencià, mentres que un de Valencia ciutat es nomes valencià; aplicant la senzilla recepta que es proposa, un ciutada de Benidorm seria benidormer i valencià, un d'Oliva seria oliver i valencià, un de Borriana seria borrianenc i valencià, i un de Valencia ciutat seria valenti i valencià.

El fet de que el nom de Valencia faça referència a la ciutat i al Regne no fon discutit mai pels nostres classics ya que, fins a l'arribada de la provincialisacio, quan se parlava de tot el territori s'utilisava “Regne de Valencia” en els ambits formals i de “Valencia” en els informals, mentres que quan se parlava de la capital sempre s'escrivia “Valencia ciutat” oficialment i “Cap i Casal” popularment. Pero direm “Valencia ciutat” i no “ciutat de Valencia”, porque hi ha moltes ciutats, “ciutat d’Alzira”, “ciutat de Vinaros”..., pero es absurd parlar de “Alzira ciutat”, porque no hi ha una “Alzira no ciutat”, cosa que no ocorre en Valencia. Per tant quan diém “Valencia ciutat”, estem dient que hi ha una “Valencia no ciutat”, que en este cas es tot el Regne, i d’una manera indirecta estem recolzant la seu capitalitat.

Ademes el terme “ciutat de Valencia” es imprecis, ya que Manises tambe es una ciutat de Valencia, Bocairent tambe es una ciutat de Valencia. Estaria be seguir el seu eixemple per tal de no confondre i usar el terme “Valencia ciutat”. Pero l’intencio que se busca al variar el nostre vocabulari tradicional, especialment la nostra toponimia, no acaba aici.

La practica habitual, quan dos localitats d’un territori tenien el mateix toponim, era incorporar un *cognomen*, per eixemple Canet d’En Berenguer i Canet lo Roig. Nomes uns poquets municipis tenen *cognomen* per qüestions historiques, com per eixemple Alcala de Chivert o Sant Vicent del Raspeig.

Posteriorment a la desfeta d’Almansa, la castellanisacio de la toponimia va ser total, pero no va ser fins a les darreries del segle XIX quan s’escomençen a introduir *cognomens* en els toponims valencians per a no confondre’ls en poblacions castellanes, ya que a tots els efectes erem castellans, i aixina L’Alfas passa a ser *Alfaz del Pino*, per posar un eixemple.

El 2 de juliol de 1916 se publicà un decret per tal d’evitar la *lamentable confusión originada por el hecho de existir entre los 9.266 ayuntamientos que constituyen la Nación, más de 1.020 con idénticos nombres*. Entre els criteris se parlava de *procurar no alterar los nombres de las poblaciones con más entidad*.

A partir d’este moment multitud de municipis veuen alterat el seu historic toponim en un clar esperit centralisador: de Gata a Gata de Gorgos, de Alcantera a Alcàntara del Júcar, de La Mata a La Mata de Morella...

En l’arribada de la democracia s’obri la porta a recuperar l’original toponimia valenciana, pero en conte d’aço se catalanisà brutalment i Chilches passa a ser *Xilxes*, Benifayo ara es *Benifaio* o Bechi ara es *Betxi*. ¡Els noms dels pobles valencians s’han convertit en impronunciables per als propis valencians!

Pero no contents en aço, en una flagrant violacio de la llei, s’incorporen *cognomens* als nostres toponims per a que no coincidixquen en els de Catalunya, en una clarissima visio imperialista. Ribarroja ara es *Riba-roja del Túria* porque existix una Riba- roja de l’Ebre, o Banyeres, que ara se denomina *Banyeres de Mariola* per l’existencia de Banyeres del Penedès.

En el llibre *Toponimia. Noms del pobles valencians* (ISBN 84-505-0429-5) publicat en 1984, editat per la “nostra” Generalitat, apareixen els nous noms, al mes pur estil orwelia, a on podem trobar perles com *Torrent de l’Horta*, *Bell-lloc de Benifaixons*, *Sallent de Xàtiva* o *Montserrat d’Alcalà*.

Adjunte un llistat dels únics municipis valencians que haurien de dur cognomen per les raons que he comentat abans: Ayelo de Malferit, Ayelo de Rugat, Albalat de la Ribera, Albalat dels Sorells, Albalat dels Tarongers, L'Alcudia de Crespins, Alcudia de Veo, Alfara de la Baronia, Alfara del Patriarca, Algimia d'Alfara, Algimia d'Almonacit, L'Alqueria d'Asnar, L'Alqueria de la Comtesa, Aras de los Olmos, Ares del Maestrat, Atzeneta d'Albaida, Atzeneta del Maestrat, Benifairo de la Valldigna, Benifairo de les Valls, Callosa de Segura, Callosa d'En Sarria, Canet d'En Berenguer, Canet lo Roig, Casas Altas, Casas Bajas, Castell de Cabres, Castell de Castells, Castell de Guadalest, Castillo de Villamalefa, Castello de la Plana, Castello de Rugat, Cortes de Arenoso, Cortes de Pallás, Daya Nueva, Daya Vieja, Fondó de les Neus, Hondón de los Frailes, La Font de la Figuera, La Font d'En Carros, Fuente la Reina, Fuentes de Ayódar, La Granja de la Costera, Granja de Rocamora, Guardamar de la Safor, Guardamar del Segura, Llocnou de la Corona, Llocnou de Sant Jeroni, Llocnou d'En Fenollet, La Llosa, Llosa de Ranes, Losa del Obispo, Olocau, Olocau del Rey, La Pobla de Benifassa, La Pobla de Farnals, La Pobla de Vallbona, La Pobla del Duc, La Pobla Llarga, La Pobla Tornesa, Puebla de Arenoso, Puebla de San Miguel, Quart de les Valls, Quart de Poblet, Rafol d'Almunia, Rafol de Salem, Real (de Montroy), Real de Gandia, Sant Joan d'Alacant, Sant Joan de Moró, Serra, Serra d'En Garceran, Sot de Chera, Sot de Ferrer, Tavernes Blanques, Tavernes de Valldigna, Teresa, Teresa de Cofrentes, La Torre de les Maçanes, Torre d'En Besora, Torre d'En Domenech, Vall d'Alba, La Vall d'Alcala, Vall d'Almonessir, Vall de Gallinera, La Vall de Laguar, La Vall d'Ebo, La Vall d'Uxo, Vilanova d'Alcolea, Vilanova de Castello, Villanueva de Viver.

Haurem de conservar els noms composts de municipis quan siguen històrics, adjunte un llistat: Alcala de Chivert, El Campet de Mirra, Les Coves de Vinroma, Pilar de la Horadada, Poble Nou de Benitatxell, La Romana de Tarafa, San Antonio de Benagéber, Sant Rafel del Riu, Sant Vicent del Raspeig, Santa Magdalena de Polpis, Sierra Engarcerán, Venta del Moro, Vilar de Canes, Villar del Arzobispo, Villargordo del Cabriel.

I en aquells municipis a on hi ha diversos noms que historicament son acceptables, donar-li a la gent la possibilitat d'elegir, com Burriana/Borriana, Pobla del Duc/Rugat, o Castello del Duc/Rugat/Gerres. No aixina en Vilanova de Castello, que alguns volen canviar per Castello de la Ribera, ja que este ultim es un nom inventat i sense historia ni tradicio.

La fi d'este treball es que servixca per a conscienciar als valencians en general de la necessitat de potenciar la comarcalización i que aproveche per a obrir un debat sobre quin es el mapa comarcal mes adequat i quién les mides per a que la nostra terra, el Regne de Valencia, s'estructure comarcalment.

Torrent, giner de 2015

ACLARIMENT: Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que és una obra colectiva, l'encarregat de la redacció final de cada article té llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema és motiu de debat, pero no de divisió, entre nosaltres

Facebook, @rocchabas

Twitter@CulturalRoc

GMAIL, rocchabas2018@gmail.com